

Planul Național de Redresare și Reziliență al României **- Observații și propuneri cu privire la intervențiile pentru economia socială -**

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) prevede, în **componenta 13 - Social, o alocare de 80 de milioane de euro** dedicată economiei sociale (granturi de 200.000 euro/întreprindere). Ce va finanța această alocare? Răspunsul se regăsește în secțiunea de rezultatele preconizate:

- minimum 350 de structuri de economie socială nou înființate (875 locuri de muncă verzi, 875 tineri NEETS angajați) - 175 de întreprinderi sociale în zona rurală (cu integrare în muncă a tinerilor NEETS), 175 de întreprinderi sociale în zona economiei verzi și/sau digitale,
- minimum 50 întreprinderi de economie socială sprijinite să scaleze cu minim 350 de locuri de muncă nou create.

Includerea economiei sociale ca prioritate în PNRR este îmbucurătoare și arată preocupare pentru dezvoltarea acestui sector. Totuși, câteva **observații și propuneri** legate de intervenția propusă sunt necesare.

Denumirea componentei dedicate economiei sociale din Planul Național de Redresare și Reziliență este: **Implementarea unor scheme de granturi pentru sprijinirea economiei sociale.**

Observații și propuneri:

- În PNRR se menționează (pagina 1001) ca „*au fost înființate mii de structuri de economie socială însă, datorită lipsei unei abordări sistemice, acestea funcționează nesustenabil sau în afara sectorului*” - trecând peste argumentarea lipsită de date concrete și verificabile, prin modul cum e gândită intervenția prin PNRR practic se perpetuează exact acest model care este criticat. Nu se contribuie consistent la dezvoltarea întregului ecosistem, nu se are în vedere un tip de intervenție care ar putea include finanțări pentru, de exemplu, capacity building/investment readiness a antreprenorilor sociali. De altfel, DG Employment prin raportul de țară pentru România în cadrul studiului „*Social enterprises and their ecosystems in Europe*” atrăgea atenția că în România potențialul antreprenoriatului social rămâne nedevelopat, cu excepția întreprinderilor sociale de inserție. Deci, pe de o parte în document se punctează caracterul nesustenabil al acestui tip de intervenție, iar pe de alta se propune ca măsură exclusivă de suport exact acest tip de intervenție.
- Singurele soluții de finanțare propuse prin PNRR pentru întreprinderile sociale sunt granturile (și acelea acordate cu precădere pentru inserția în muncă a persoanelor vulnerabile). Un ecosistem sănătos de finanțare socială nu trebuie să se bazeze DOAR pe granturi. Un mix de finanțare (granturi, instrumente financiare) parte a unui model hibrid ajută antreprenorii sociali (indiferent de forma de organizare) să aleagă acele soluții de finanțare adaptate nevoilor lor, impactului social pe care îl generează și propriului model de business. În mod paradoxal, deși nevoia unor instrumente financiare pentru sectorul economiei sociale este evidențiată în PNRR, acestea nu se regăsesc în intervenția propusă.
- PNRR nu include nicio mențiune referitoare la inovarea socială, perpetuându-se, astfel, o viziune clasică asupra economiei sociale. Inovarea socială este o direcție cheie ținută tot mai mult de politicile europene. Spre exemplu, regulamentul european pentru FSE+ prevede explicit faptul că statele membre trebuie să sprijine acțiuni de inovare socială și experimentări sociale sau să consolideze abordări ascendente bazate pe parteneriate care implică autoritățile publice, sectorul privat și societatea civilă. PNRR nu ar trebui să facă notă discordantă față de direcțiile generale la nivel european, cu atât mai mult cu cât aceste planuri naționale se doresc a fi, prin excelență, orientate spre reformă, nu pe menținerea statu-quoului.
- Intervenția propusă prin PNRR de sprijinire a sectorului economiei sociale este necorelată cu diversele mențiuni tot din PNRR. În justificare și context au rămas elemente din propunerile mai ambițioase primite pe tema

antreprenoriatului și economiei sociale, dar efectiv ca intervenție propusă acestea nu se mai regăsesc. Exemplu: la pag. 998, la complementaritatea cu alte componente se menționează despre reforma legislației în domeniul economiei sociale că „este complementară (...) cu instrumentele financiare dezvoltate pentru economia socială”, dar nu există instrumente financiare propuse pentru acest sector. Mai mult, din descrierea reformei pe legislația economiei sociale nu reiese în niciun fel faptul că se va face o îmbunătățire a cadrului și din perspectiva antreprenorială (care să permită scalarea prin atragerea de investiții de către întreprinderile sociale de exemplu), ci doar din perspectiva strictă a inserției pe piața muncii a grupurilor vulnerabile.

Intervenția propusă nu ajută la dezvoltarea unui ecosistem de „impact investment” axat pe transfer de know-how, fonduri de capital de risc orientate către afaceri care generează impact, în condițiile în care aceasta este tendința la nivelul statelor membre UE dezvoltate, chiar și la nivelul celor cu tradiție în economia socială orientată către inserție pe piața muncii a persoanelor vulnerabile precum Franța, Austria și Germania.

- Unul dintre principalele obiective ale schemelor de granturi incluse în PNRR este „Creșterea capacității și impactului social a întreprinderilor sociale”, dar din păcate nu se regăsește nicio măsură efectivă consistentă care să contribuie la creșterea capacității acestora. Lipsesc intervențiile concrete de dezvoltare a întregului ecosistem de suport al întreprinderilor sociale. Singurii actori menționați ca fiind beneficiari ai finanțării sunt „Rețelele de economie socială” importante și necesare în dezvoltarea ecosistemului, dar insuficiente pentru a avea un ecosistem funcțional și sustenabil care să susțină antreprenoriatul social. „Rețelele de economie socială” nu apar ca rezultate ale intervențiilor prin PNRR, ele nu sunt definite, nu există buget alocat și nici mențiuni privind numărul de rețele care vor fi finanțate.
- Intervenția propusă nu are componente inovatoare, iar prin unele dintre obiectivele formulate atragerea finanțării devine un scop în sine (ex: „În 2022 se stabilește ca **obiectiv atragerea de granturi** pentru sprijinirea dezvoltării rețelei de economie socială prin înființarea de noi structuri de economie socială și dezvoltarea celor existente de succes, în special în domeniul economiei verzi și/sau digitale”). Ce înseamnă **economia digitală** în acest context? Se referă la domeniile de tip IT și conexe? Sau la digitalizarea întreprinderilor sociale? Cum va fi definit succesul unei întreprinderi sociale (din perspectiva businessului, a impactului social pe care îl generează, a îndeplinirii misiunii sociale)?
- Nu există o orientare reală pe impact a intervențiilor propuse, în sensul dezvoltării unui sistem de monitorizare și premiere a performanței în cazul atingerii unor indicatori de performanță pentru inovarea socială și impactul generat în comunități. În acest sens, considerăm necesar ca reforma legislației și a autorităților responsabile de economia socială în România să se focalizeze inclusiv pe aspecte ce țin de competențele de inovare socială, pe măsurarea impactului și încurajarea tranziției afacerilor cu modele de business clasice către antreprenoriatul social.
- Considerăm că numărul întreprinderilor sociale (50) vizate să scaleze va fi prea mic în raport cu situația reală la momentul lansării schemei de grant. Conform Barometrului Economiei Sociale, realizat de către ADV România împreună cu fonduri-structurale.ro în cadrul proiectului „Acceleratorul de Întreprinderi Sociale”, până la finele trimestrului 1 al acestui an erau atestate oficial 1.642 de întreprinderi sociale, estimându-se că acest număr va ajunge la circa 2.700 până la finalul anului ca urmare a continuării operaționalizării afacerilor sociale înființate prin apelul dedicat întreprinderilor sociale nr. 449 prin POCU). La acestea se vor adăuga întreprinderile sociale care vor fi înființate prin apelul dedicat întreprinderilor sociale în mediul rural din cadrul POCU - apel care este încă în faza de selecție a administratorilor de grant și prin care este de așteptat că vor fi înființate cel puțin 105 întreprinderi sociale noi.
- Intervențiile nu sunt justificate de nevoi reale și demonstrabile prin date actuale (ex: Secțiunile de justificare și context nu conțin argumente în favoarea creării de întreprinderi sociale cu scopul integrării tinerilor NEETs) în mediul rural. În recomandările de țară din 2020 există o constatare legată de ponderea ridicată a tinerilor

NEETS, dar fără să existe o departajare mediul urban/rural și fără să fie transpusă într-o recomandare expresă. În plus, există deja în evaluare un apel de proiecte finanțat prin POCU care adresează problema integrării NEETS prin înființarea de întreprinderi sociale și care, cu succes implementat, va integra un număr minim de 525 de tineri NEETS. De asemenea, în cadrul POCU sunt în derulare/evaluare cel puțin 4 apeluri de proiecte adresate tinerilor NEETS și integrării lor pe piața muncii (angajare sau auto-ocupare prin inițiative antreprenoriale).

- Prin limitarea sferei de cuprindere a antreprenoriatului social și a modelelor de afaceri finanțabile se repetă greșelile trecutului incubându-se structuri de economie socială în regiuni și contexte unde sunt premise scăzute ca ele să reziste (spirit antreprenorial subdezvoltat, capital uman scăzut/volatil etc.). Considerăm că o sferă mai largă de viziune și acțiune privind antreprenoriatul social, corelată cu evaluarea impactului generat prin prisma obiectivelor de dezvoltare durabilă și cu sprijinirea cu resurse financiare și know-how a pilotării de mecanisme hibride de finanțare și de suport pentru dezvoltarea și scalarea de întreprinderi sociale, va asigura un cadru mult mai sustenabil pentru creșterea sectorului economiei sociale în România.

Mai multe detalii despre viziunea și propunerile noastre pentru dezvoltarea antreprenoriatului social în România se regăsesc și în fișa de reformă și investiții pentru PNRR pe care organizațiile noastre au transmis-o către Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene în 24 februarie 2021.

Vă asigurăm de întreaga noastră disponibilitate pentru îmbunătățirea intervențiilor propuse de România în zona antreprenoriatul și economiei sociale,

Fonduri-structurale.ro	Ashoka România
Dragoș Jaliu, CEO jaliud@fonduri-structurale.ro 0722.202.037	Ana Murray, Country Director amurray@ashoka.org 0730.170.722
Raluca Prelucă, Partener rpreluca@fonduri-structurale.ro 0725.0725.33	*** De 4 ani, Ashoka România creează un ecosistem în care inovatorii sociali pot crește. Ashoka le susține planurile de schimbare socială prin transfer de cunoștințe, parteneriate strategice, mentorat și instrumente specifice.
Cristina Pojoga, Partener cpojoga@fonduri-structurale.ro 0725.0725.00	Membru al consorțiului SOFIA – Social Alliance Finance for Romania
Mirela Săcăluș, Partener msacalus@fonduri-structurale.ro 0725.0725.22	
*** Fondator consolid8.ro, platformă de crowdfunding dedicată antreprenorilor sociali din România	
Lider al consorțiului SOFIA – Social Alliance Finance for Romania	
Membru al consorțiului SEED - Social innovation EcosystEm Development (Centru de competențe în inovare socială pentru România)	